

תאריך: 19.11.2023

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס
שם הקורס
ירושלים בימי המלוכה – תולדות ירושלים
בתקופת המקרא
ד"ר שירה אלבז | לימודי יסוד
מס הקורס | 041030-01

Jerusalem in the Days of the Monarchy: The History of
Jerusalem in the Biblical period

שיעור	סוג הקורס:
1 ש"ש	היקף נ"ז:
תשפ"ד	שנת לימודים:
ב'	סמסטר:
ימי רביעי בשעה 10	יום ושעה
ימי שלישי ורביעי בתאום מראש	שעת קבלה:
shira.albaz@biu.ac.il	מייל מרצה:
https://lemida.biu.ac.il/course/view.php?id=89043	קישור לאתר מודל:

תיאור הקורס ותוצרי למידה

תקציר הקורס

לירושלים וסביבתה היסטוריה ארוכה ומורכבת שהחלה לפני למעלה מ-5000 שנים. הממצאים הארכיאולוגיים שנחשפו ב-150 שנות המחקר הארכיאולוגי מאפשרים לקבל תמונה מפורטת של ראשית ירושלים. במהלך הקורס אנחנו נעסוק בתולדות העיר מתקופת הברונזה המאוחרת עד שלהי תקופת המקרא (1550-530 לפני הספירה), בדגש ארכיאולוגי והמחלוקות השונות הקיימות במחקר.

תוצרי הלמידה

א. ידע

אנחנו נתאר את התקופות הנלמדות והמאפיינים שלהם, תוך הגדרה של מונחים שונים מהעולם הארכיאולוגי. בנוסף נסביר ונפרט כיצד התקופות והמונחים מעולם הארכיאולוגיה באים לידי ביטוי בהיסטוריה של ירושלים.

ב. מיומנויות

אנחנו ננתח יחד שיטות מחקר שונות שייצגו לאורך הקורס מתקופות ושונות ונעריך את היתרונות והחסרונות בכל שיטה.

למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים:

השיעורים יבוססו על הוראה פרונטלית, תוך שימוש במצגות כחומר עזר, מתוך האחריות שלי על הוראת החומר התיאורטי והמתודולוגי ולכן אני מצפה מכם לקחת אחריות על העבודה השוטפת שלכם ועל השתתפות (ולא רק נוכחות) במפגשים, כמו כן קריאה לפני תחילת נושא של מאמר כחומר רקע, למען הלמידה האישית של כל אחד ואחת ולמען הלמידה של כולנו. ייתכנו הרצאות אורח של חוקרים מהתקופות הרלוונטיות העוסקים במחקרים וחפירות ארכיאולוגיות באזור ירושלים, וכמו כן במהלך הקורס יתקיים סיור לימודי בירושלים.

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת
1	מבוא לארכיאולוגיה של ירושלים		מאיר 2000
2			
3	תולדות המחקר וחפירות לאורך ההיסטוריה בירושלים		רייך 2000
4	ירושלים בתקופה הברונזה המאוחרת		פלדשטיין 2017
5		הרצאת אורח – אהרן גרינר	

מזר 1990	צפייה בסרטון וסיכום של מאפייני התקופה	ירושלים בתקופת הברזל א'	6
אוסשקין 1998	עבודת כיתה בקבוצות	ירושלים בתקופת הברזל 2 א' - ימי הממלכה המאוחדת	7 8
	כתיבת מונחים באגון מנחים	ירושלים בתקופת הברזל 2 ב' - מפילוג הממלכה ועד המאה ה-8 לפנה"ס	9
מלמט 2004		ירושלים במאה ה-7 לפנה"ס והחורבן סיכום הקורס	10

הערכה מעצבת (מטלת ביניים)

- במהלך הקורס יינתנו שלוש מטלות, חלקן יינתנו באתר הקורס המודל וחלקן היו חלק פעילה מהלמידה בכיתה.
- מטלה 1 – צפייה בסרטון וסיכום של מאפייני התקופה.
- מטלה 2 – כתיבה והגדרה של מונח שנלמד כחלק מחומר הלימוד והכנסתו לאגרון המונחים באתר למדה.
- מטלה 3 – עבודה בקבוצות חקר לגבי אתרים בירושלים וסביבותיה בתקופת הברזל 2 א' והצגתה בכיתה.
- מטלה 4 – סיכום של הסיור הלימודי.

ציון סופי

משקל בציון הסופי	תיאור התוצר
10%	השתתפות פעילה בשיעורים
40%, כל מטלה תהווה 10%	4 מטלות לאורך הקורס
50%	עבודה מסכמת

דרישות הקורס

- חובת קריאה מאמרים לפני כל תחילת נושא לימוד כמפורט בתוכנית הוראה.
- ביצוע מטלות במהלך הקורס שיפורסמו באתר הלמדה.
- השתתפות בסיור לימודי בירושלים.
- בסוף הסמסטר תינתן עבודה מסכמת.

ביבליוגרפיה: תכנים עדכניים לעיון בקריאה, צפיה והאזנה

מבוא לארכיאולוגיה של ירושלים

קריאת חובה:

מאיר, א. 2000. ירושלים לפני דויד: סקירה ארכיאולוגית מסוף העידן הפרהיסטורי ועד לסוף תקופת הברזל א', 33-65. בתוך *ספר ירושלים, תקופת המקרא, עורכים ש. אחיטוב וע. מזר. ירושלים: ידי יצחק בן צבי.*

קריאת העשרה:

גרינהוט, צ. 1996. חידושי המחקר הארכיאולוגי בפריפריה של ירושלים - תקופת הברונזה והברזל, 3-8. בתוך *חידושים בחקר ירושלים: דברי הכנס השני, עורך א. פאוסט. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.*

דה גרוט, א. 2012. הערות להתפתחות של ירושלים בתקופת הברונזה והברזל, 7-14. בתוך *חידושים בחקר ירושלים: הקובץ השמונה-עשר, עורכים א. ברוך, י. לויין וא. לוי-רייפר. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.*

פאוסט, א., ברוך, א. ושוורץ, י. 2017. חמשת אלפי שנות היסטוריה בירושלים: מבוא, 7-10. בתוך *ירושלים מראשיתה ועד לכיבוש העות'מאני, עורכים א. פאוסט, א. ברוך, וי. שוורץ. רמת גן: מרכז אינגבורג נרנט ללימודי ירושלים, אוניברסיטת בר אילן.*

Mazar, B. and Shiloh, Y. 1993. Jerusalem, 698-712. In *The New Encyclopedia of Archaeological Excavations in the Holy Land 2*, Ed. Stern, E. Jerusalem : Israel Exploration Society.

תולדות המחקר וחפירות לאורך ההיסטוריה בירושלים

קריאת חובה:

רייך, ר. 2000. הטופוגרפיה והארכיאולוגיה של ירושלים בתקופת הבית הראשון, 93-130. בתוך *ספר ירושלים, תקופת המקרא, עורכים ש. אחיטוב וע. מזר. ירושלים: ידי יצחק בן צבי.*

קריאת רשות:

גבע, ה. 1993. סיכום עשרים וחמש שנים של מחקר ארכיאולוגי מחודש בירושלים – הישגים והערכות, קדמוניות 101/102, כרך 2, 1/2, 24-2.

גבע, ה. 2010. חידושים במחקר הארכיאולוגי של ירושלים בעשור האחרון, קדמוניות 140, 69-62.

מזר, א. 2007. בירה בת 4000 שנה: ירושלים לאור ממצאי החפירות החדשות בעיר דוד, ארץ ישראל ספר טדי קולק, כח, 125-133.

רייך, ר. ושוקרן, א. 2010. חידושים בחפירות עיר דוד 2008-2010, קדמוניות 140, 70-79.

Silberman, N. A. 1982. *Digging for God and Country: Exploration in the Holy Land, 1799-1917*, New York.

ירושלים בתקופת הברונזה המאוחרת

קריאת חובה:

פלדשטיין, א. 2017. ממלכת ירושלים בתקופת אל-עמארנה, 41-52. בתוך *חידושים בחקר*

ירושלים: הקובץ העשרים ושניים. עורכים א. ברוך וא. פאוסט. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.

קריאת רשות:

ברקאי, ג. 1990. מקדש מצרי מתקופת הברונזה המאוחרת בירושלים?, *ארץ ישראל כ"א*, 106-94.

מזר, א. 2006. ביצורי ירושלים באלף השני לפנה"ס לאור החפירות החדשות בעיר דוד, 21-28. בתוך *חידושים בחקר ירושלים: דברי הכנס השנים-עשר*. עורכים א. ברוך וא. פאוסט. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.

Steiner, M. 1996. Jerusalem in the Late Bronze and Early Iron Ages: Archeological Versus Literary Sources?, 3-8. In *New Studies on Jerusalem, Proceedings of the Second Conference*, Ed. A. Faust. Ramat-Gan: Bar-Ilan University.

ירושלים בתקופת הברזל א'

קריאת חובה:

מזר, ע. 1990. ירושלים וסביבתה בתקופת ההתנחלות, 131-154. בתוך *מנוודות למלוכה*, עורכים נ. נאמן וי. פינקלשטיין, ירושלים: יד בן צבי.

קריאת רשות:

ידין י. 1952. העיוורים והפסחים וכיבושי ירושלים על ידי דוד, 222-225. בתוך *הכינוס העולמי למדעי היהדות, קיץ תש"ז*, כרך 1, ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית. פאוסט, א. 2017. יבוס, עיר דוד, וירושלים: ירושלים מתקופת ההתנחלות ועד התקופה הניאו-בבלית, 35-72. בתוך *ירושלים מראשיתה ועד לכיבוש העות'מאני*, עורכים א. פאוסט, א. ברוך, וי. שוורץ. רמת גן: מרכז אינגבורג רנרט ללימודי ירושלים, אוניברסיטת בר אילן.
קלאי, ז. 1957. ירושלים – ביהודה או בבנימין, 25-32. בתוך *יהודה וירושלים, הכינוס הארצי השנים עשר לידיעת הארץ*, ירושלים: החברה לחקירת ארץ ישראל ועתיקותיה.

ירושלים בתקופת הברזל 2 א' - ימי הממלכה המאוחדת

קריאת חובה:

אוסשקין, ד. 1998. ירושלים בתקופת דוד ושלמה – העדות הארכיאולוגית, 57-58. בתוך *חידושים בחקר ירושלים: דברי הכנס השלישי*. עורכים א. פאוסט וא. ברוך. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.
קריאת רשות:

דה-גרונט, א. 2002. העיר הנעלמת של המאה העשירית לפנה"ס, 29-34. בתוך *חידושים בחקר ירושלים: דברי הכנס השביעי*. עורכים א. פאוסט וא. ברוך. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.
מזר, ע. 2005. ירושלים במאה ה' לפנה"ס: הכוס החצי מלאה, 11-22. בתוך *חידושים בחקר ירושלים: דברי הכנס העשירי*. עורכים א. ברוך וא. פאוסט. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.
פאוסט, א. 2005. הממלכה המאוחדת ואנתרופולוגיה: הערה לזיכרון על מעמדה האפשרי של ירושלים כבירה, 23-36. בתוך *חידושים בחקר ירושלים: דברי הכנס העשירי*. עורכים א. ברוך וא. פאוסט. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.

קהיל, ג. 2002. תקופת הממלכה המאוחדת: העדות הארכיאולוגית, 21-27. בתוך *חידושים בחקר ירושלים: דברי הכנס השביעי*. עורכים א. פאוסט וא. ברוך. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.

ירושלים בתקופת הברזל 2 ב' - מפילוג הממלכה ועד המאה ה-8 לפנה"ס

קריאת חובה:

פייג, נ. 2000. סביבות ירושלים בתקופת הברזל ב', 387-410. בתוך *ספר ירושלים, תקופת המקרא*, עורכים ש. אחיטוב וע. מזר. ירושלים: ידי יצחק בן צבי.

קריאת רשות:

חביב, ח. 1993. החברה בממלכת ישראל ויהודה, ירושלים: מוסד ביאליק, 135-166.
כוגן מ. 2000. עיר מלך ועיר מקדש – תולדות ירושלים מימי דוד ועד ימי יאשיהו, 67-83. בתוך
ספר ירושלים, תקופת המקרא, עורכים ש. אחיטוב וע. מזר. ירושלים: ידי יצחק בן צבי.

ירושלים במאה ה-7 לפנה"ס והחורבן

קריאת חובה:

מלמט, ל. 2004. תאריכו של חורבן הבית הראשון, 15-17. בתוך *חידושים בחקר ירושלים: דברי הכנס החמישי*, עורכים א. פאוסט וא. ברוך. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.

קריאת רשות:

אביעוז, מ. 2006. התאריך של חורבן בית המקדש הראשון במקרא ובמקורות הבתר-מקראיים, 23-34. בתוך *חידושים בחקר ירושלים: דברי הכנס האחד עשר*. עורכים א. ברוך, צ. גרינהוט וא. פאוסט. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.

ברקאי, ג. 2000. ארמון המלך ובית העם בעת הכיבוש הבבלי של ירושלים, 21-28. בתוך *חידושים בחקר ירושלים: דברי הכנס התשיעי*. עורכים א. ברוך, ע. ליבנר וא. פאוסט. רמת גן: אוניברסיטת בר אילן.

מלמט, א. 2000. בין מצרים לבבל וחורבנה של ירושלים, 85-91. בתוך *ספר ירושלים, תקופת המקרא*, עורכים ש. אחיטוב וע. מזר. ירושלים: ידי יצחק בן צבי.